

๒๑



ผู้นำต้องรอบคอบ

ขสย้อมเจริญแก่บุคคลผู้มีความหมั่น
มีสติ มีกรงานสะอาด ใคร่ครวญแล้วจึงทำ
ระวังดีแล้ว เป็นอยู่โดยธรรม และไม่ประมาท





ผู้นำต้องรอบคอบ

๒๐๒

การทำงานทุกอย่างไม่ว่างานเล็กหรืองานใหญ่ จะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ต่างต้องการความสำเร็จด้วยกันทั้งนั้น การประสบความสำเร็จนำมาซึ่งความปลื้มปิติยินดี ทำให้องค์กรเจริญรุ่งเรือง และทำให้หน้าที่การงานของบุคคล เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปอีกด้วย ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าจึงควรทำหน้าที่ดูแลหมู่คณะโดยรอบคอบ บุคคลผู้มีปัญญาพึงพิจารณาหาเหตุผลก่อนตัดสินใจ ยิ่งกว่านั้นหัวหน้ายังต้องเป็นผู้ที่รอบรู้และละเอียดถี่ถ้วนในทุกขั้นตอน ถ้าหน่วยงานใดได้บุคคลเช่นนี้เป็นหัวหน้า ย่อมมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง ผู้ร่วมงานก็จะมีกำลังใจสบายใจ และภาคภูมิใจ แต่หากได้หัวหน้าที่ย่อนประสิทธิภาพ โอกาสที่องค์กรจะประสบความสำเร็จนั้นก็ย่อมมีน้อย ผู้ได้บังคับบัญชาที่มีสติปัญญาก็ไม่ปรารถนาจะทำงานด้วย องค์กรก็ไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร

พระลัทธิลัทธิพุทธเจ้าตรัสไว้ใน คาถาธรรมบท ว่า

“อุฏฐานวโต สติมโต

สุจิตมสุส นิสุมการิโน

สญตสส จ ธมมชีวิโน

อปมตตสส ยโสภิตตตตติ

ยศย่อมเจริญแก่บุคคลผู้มีความหมั่น มีสติ มีภาระงาน



ผู้นำต้องรอบคอบ

๒๐๓

สะอาด ใคร่ครวญแล้วจึงทำ ระวังดีแล้ว เป็นอยู่โดยธรรม และไม่ประมาท”

ยศถาบรรดาศักดิ์ ความมีโภคทรัพย์สมบัติ การยอมรับนับถือ เกียรติยศ ชื่อเสียง และการสรรเสริญ เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของทุกคน อีกทั้งอิสริยยศ คือ ความเป็นใหญ่ด้วยยศ ศักดิ์อันสูงส่ง เกียรติยศ คือชื่อเสียง ความยกย่องนับถือ ความมีหน้ามีตา และบริวารยศ คือพวกพ้องบริวารที่แวดล้อมคอยช่วยเหลือ ยศทั้ง ๓ ประการนี้เป็นที่ต้องการของบุคคลทั่วไป เพราะเมื่อมียศย่อมได้รับความสะดวกสบาย และสมปรารถนามากกว่าผู้อื่น แต่การที่จะได้มาซึ่งยศศักดิ์ การรักษายศ หรือทำให้มียศเจริญยิ่งขึ้นไปนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย พระบรมศาสดาให้หลักในการที่จะทำให้ยศนั้นเจริญยิ่งขึ้นไป คือต้องมีคุณธรรม ๗ ประการด้วยกัน

๑. ต้องเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรไม่เกียจคร้านในหน้าที่การงาน

๒. ต้องมีสติ ระวังตัวอยู่ตลอดเวลา ควบคุมสติอารมณ์ไว้ได้ ไม่ฟุ้งซ่าน

๓. ต้องมีการงานสะอาด คืองานที่ต้องเป็นงานสุจริต ไม่ก่อทุกข์ก่อโทษทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น



ผู้นำต้องรอบคอบ

๒๐๔

๔. ต้องพิจารณาให้รอบคอบถี่ถ้วนก่อนทำกิจการงานต่างๆ

๕. ต้องสำรวมระวัง มีศีล มีกิริยามารยาทสงบเสงี่ยม
เรียบร้อย

๖. ต้องเป็นอยู่โดยธรรม คือเป็นคนมั่นคงอยู่ในศีลในธรรม
ยึดธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต และประการสุดท้าย
ต้องเป็นผู้ไม่ประมาทในการทำงาน อย่าให้ผิดพลาดหรือเสียหาย

หากต้องการมียศบริวารเป็นที่ยกย่องนับถือ ต้องหมั่น
ปฏิบัติตนตามหลักธรรมข้างต้นให้ได้ เมื่อทำได้เช่นนี้ ยศที่ยัง
ไม่มีก็จะมี เมื่อมีแล้วจะรักษาไว้ได้ และจะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป
และเมื่อได้ยศมาโดยชอบธรรมแล้ว ยศจะตั้งอยู่ได้นาน
ทั้งเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั้งหลาย ส่วนยศที่ได้มาโดยไม่
ชอบธรรม ไม่เป็นไปตามหลักธรรม ย่อมไม่ยั่งยืนถาวร และไม่
เป็นที่ยอมรับของบัณฑิตผู้รู้ทั้งหลาย เมื่อหมดยศลงเมื่อไร
ย่อมตกอับทันที ถึงตอนนั้นจะรู้ว่ายศที่ได้มาโดยไม่ชอบธรรมนั้น
ก่อทุกข์ให้อย่างไร เพราะยศไม่เข้าใครออกใคร อยู่กับคนดี
ก็มีแต่ทำให้ดียิ่งๆ ขึ้น อยู่กับคนพาล ก็ทำให้เสื่อมลง และยังนำ
ความหายนะมาให้ จึงไม่ควรประมาทมัวเมาชะล่าใจในคราวที่มี
ยศมีตำแหน่ง ดังเรื่องที่เกิดขึ้นมาแล้วในอดีตกาล เรื่องมีอยู่ว่า



ผู้นำต้องรอบคอบ

๒๐๕

*ในสมัยพระราชอาพระนามว่าเรณูราช ครองราชสมบัติอยู่ในอุตตรปัญจาลนคร วันหนึ่ง พระดาบสชื่อมหารักขิต มีบริวาร ๕๐๐ ออกจากป่าหิมพานต์ และเที่ยวจาริกมาจนถึงอุตตรปัญจาลนคร ได้พักอยู่ที่พระราชอุทยาน รุ่งขึ้นต่างพากันออกภิกษาจารจนถึงประตูพระราชวัง พระเจ้าเรณูราชเห็นหมู่ดาบสเดินด้วยความสงบเรียบร้อย ก็ทรงมีจิตเลื่อมใส ได้นิมนต์มาที่ห้องพระโรงอันประดับตกแต่งอย่างดีเลิศ จากนั้นทรงนิมนต์ให้พระดาบสทั้งหลายอยู่จำพรรษาในพระราชอุทยาน เมื่อหมู่ดาบสรับนิมนต์แล้ว จึงทรงรับสั่งให้ราชบุรุษสร้างที่พักอาศัยถวาย พร้อมทั้งทรงถวายสมณบริวารอีกด้วย ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ฤๅษีทั้งหลายก็ไปฉันที่พระราชนิเวศน์ทุกวัน

พระราชามีพระราชโอรสแม้แต่พระองค์เดียว ด้วยเหตุนั้น พระองค์จึงมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าจะได้พระโอรส แต่ก็หาไม่พระโอรสมาอุบัติไม่จนฤดูฝนผ่านไป มหารักขิตดาบสจึงมาทูลลาพระราชากลับป่าหิมพานต์ ขณะที่ดาบสทั้งหลายกำลังนั่งพักผ่อนได้ร่มไม้ในระหว่างเดินทางนั้น ได้พูดคุยกันว่า “พระราชามีพระราชโอรสสืบราชสกุลเลย หากพระราชามีพระโอรสก็คงจะดีไม่น้อย” มหารักขิตดาบสได้ยินดังนั้น จึงตรวจ



ผู้นำต้องรอบคอบ

๒๐๖

ดูว่า พระราชาจะได้พระโอรสหรือไม่ เมื่อรู้ว่าจะได้ จึงพูดขึ้นว่า “ท่านทั้งหลายอย่าวิตกไปเลย วันนี้เทพบุตรองค์หนึ่งจะจุติถือปฏิสนธิในพระครรภ์ของอัครมเหสี” ดาบสโงกคนหนึ่งได้ยินเข้า จึงคิดจะเป็นดาบสประจำตระกูลของพระราชา ดังนั้นเมื่อดาบสทั้งหลายจะเดินทางต่อไป เขาแสวงหาเป็นไข้ นอนพักอยู่ ไม่ยอมร่วมเดินทางไปด้วย

มหารักชิตดาบสรู้เหตุการณ์ทุกอย่างได้แต่เตือนดาบสโงก โดยพูดว่า “เมื่อใดที่มีกำลังวังชาแล้ว ขอให้รีบตามมา” จากนั้น หมู่ดาบสพากันออกเดินทางกลับป่าหิมพานต์ ส่วนดาบสโงก รีบย้อนกลับพระราชวัง บอกราชบุรุษให้ไปกราบทูลพระราชาว่า “ดาบสอุปัชฌาย์ของมหารักชิตดาบสมาเฝ้า” ครั้นพระราชาทูลนิมนต์แล้ว จึงไปเข้าเฝ้า พระราชาตรัสถามว่า “พระคุณเจ้า รีบด่วนมา มีธุระอันใดหรือ”

ดาบสโงก回答说 “อาตมาได้ฟังคำสนทนาของดาบสทั้งหลายถึงเรื่องที่พระองค์ไม่มีพระโอรส จึงได้ตรวจดูด้วยทิพยจักขุ ก็รู้ว่าเทวดาผู้มีฤทธิ์มากจะมาบังเกิดในพระครรภ์ของพระมเหสี ที่มานี้เพราะกลัวว่าจะเกิดอันตรายกับพระครรภ์ จึงรีบมากราบทูลพระองค์” จากนั้นก็ทำทีขอลากลับป่าหิมพานต์ พระเจ้าเรณुरาชทรงปีติโสมนัส เลื่อมใสในดาบสนั้น ได้ทูล



ครั้นพระราชาสต์จักรกลับจากปราบชายแดนแล้ว ดาบส
ได้โยนแผ่นหินไปรวมกันไว้ ทบหม้อให้แตกกระจาย เกลียหย้า
ทำให้เรียรตบนบรรณศาลา เอน้ำมันทาตัว นอนคลุมโปงอยู่



ผู้นำต้องรอบคอบ

๒๐๘

บนเตียง เมื่อพระราชาสด็จมาถึง ทรงทำประทักษิณพระนคร และยังไม่ได้เสด็จกลับพระราชนิเวศน์ พระองค์ทรงเสด็จไปเยี่ยมดาบสก่อนด้วยความเป็นห่วง เมื่อเห็นอาการของดาบส ได้ตรัสถามว่า “ทำไมท่านเป็นเช่นนี้ ใครมาทำให้ท่านเดือดร้อน” ดาบสตอบว่า “ช่วงที่พระองค์ไม่อยู่ อาตมาถูกพระราชโอรสทำร้าย” พระราชายังไม่ทันพิจารณาใคร่ครวญ ทรงหลงเชื่อ และกริ้วพระโอรสมาก จึงทรงให้สำเร็จโทษพระกุมารทันที

เมื่อราชบุรุษไปจับพระโอรสเพื่อจะนำไปประหาร พระโอรสได้ขอร้องว่า “ให้พาไปเข้าเฝ้าพระบิดาก่อน” พระโอรสได้ตรัสถามถึงความผิดของตน พระราชาจึงได้เล่าเรื่องความผิดที่พระโอรสได้กระทำ พระโอรสเล่าเรื่องที่ตนเห็นดาบสโกกรดน้ำปลุกผักสวนครัวให้พระราชารับประทาน และทูลว่า “ถ้าพระองค์ไม่เชื่อก็ให้ไปถามพวกพ่อค้าแม่ค้าในตลาดดูเถิด พระเจ้าข้า” พระราชารับสั่งให้ราชบุรุษไปสอบถามชาวตลาดดู และให้ไปค้นบรรณศาลาก็เห็นท่อนหาบถ

เมื่อความจริงปรากฏ พระราชกุมารคิดว่า การที่เราอาศัยอยู่ในสำนักของพระราชบิดาที่โง่เขลา ตัดสินโดยไม่รู้จักพิจารณา คงจะต้องมีโทษสักวันหนึ่ง จึงทูลลาออกบวชเป็นดาบสบำเพ็ญพรตอยู่ในป่าหิมพานต์ตามลำพัง ได้อย่างฉานและอภิญญา



ผู้นำต้องรอบคอบ

๒๐๕

ให้เกิดขึ้น เป็นผู้มิพรหมโลกเป็นที่ไปในเบื้องหน้า ส่วนดาบสโง
ถูกมหาชนโอบยติจนสิ้นชีวิต

เราจะเห็นว่า การจะตั้งใครให้มียศมีตำแหน่ง หรือให้
เป็นใหญ่ จะนับถือยกย่องใคร จะต้องเลือกให้ดีใครควร
ให้รอบคอบก่อน จะได้ไม่ผิดพลาดในภายหลัง และถ้าได้ยศมาแล้ว
อย่ามัวเมาในยศ และไม่พึงแสวงหายศโดยไม่ถูกทาง เพราะยศ
เช่นนั้นทำให้ตนต้องเดือดร้อนในภายหลัง

เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดๆ ขึ้น ก่อนตัดสินใจ ควรไตร่ตรอง
ให้ดีก่อน อย่าเพียงได้ยินข่าวลือที่เขาพูดกัน แล้วด่วนตัดสินใจ
เราเป็นชาวพุทธต้องหนักแน่น พยายามทบทวนดูเหตุและผล
ให้ดี และวิธีการที่ดีที่สุด คือ ต้องรู้จักไตร่ตรองด้วยปัญญา
อันบริสุทธิ์ที่เกิดจากการเจริญสมาธิภาวนานั้นเอง

